

■ TRIBUNA POLITICA

Tge? L'Europa s'occupa dal rumantsch?

DA CLAUDIO LARDI,
CUSSEGLIER GUVERNATIV

Geabain, la gronda Europa s'interessescha vairamain per la situaziun da la pitschna minoritad linguistica rumantscha. Dentant nagina tema, i n'è betg uschia che l'Uniun Europeica fiss sa patrunada sur notg da la Rumantschia. Anzi èsi il Cussegl da l'Europa situà a Strassburg che s'occupa dal svilup dal rumantsch. El è vegnì fundà curt suenter la Segunda guerra mundiala cun la finamira da sensibilisar ils stadis per dumondas politicas, socialas e culturalas. Quasi tut ils stadis dal vest e da l'ost da l'Europa èn oz commembers dal Cussegl da l'Europa.

La Svizra applitgescha dus decrets dal Cussegl da l'Europa che tractan tranter auter la situaziun dal rumantsch: La «Charta europeica da las linguas regiunalas e minoritaras» (l'onn 1997) e la «Convenziun per proteger las minoritads naziunalas» (l'onn

1999). En collavuraziun cun il chantun Grischun inoltrescha la confederaziun periodicamain al Cussegl da l'Europa rapports davart l'applicaziun da questas lescas. Strassburg formulescha alura propostas, co il mantegnim e la promoziun dal rumantsch pudessan anc vegnir rinforzads.

Ord vista da la Svizra e dal Grischun han quellas con-

venziuns ina funcziun dubla: Per l'ina pudain nus metter a disposiziun las experientschas da nosa terra plurilinga e multiculturala a terras che han dapli fadia cun la convivenza. E per l'autra figureschan noss rapports per mauns dal Cussegl da l'Europa e las respostas da Strassburg sco rendaqunt davart l'engaschi dal chantun per la promoziun da lingua.

Actualmain ha il Cussegl da l'Europa prendì posiziun tar il segund rapport da la Svizra davart l'applicaziun da la charta da linguas. En il rapport aveva la Svizra tematisà l'applicaziun dal rumantsch en l'administraziun, tar las dretgiras, en scola, tar las medias, tar activitads ed instituziuns culturalas, en la vita economica e sociala sco er la dumonda dals contacts sur ils cunfins linguistics ora.

Il Cussegl da l'Europa renconuscha ils sforzs dal chantun Grischun per promover il ru-

mantsch. Propostas per megliar la situaziun fa el per part sin il sector da las instanzas chantunalas e communalas. Plinavant vegn tematisada la situaziun dal rumantsch en las scolas professiunalas ed en las medias electronicas privatas.

Per il chantun Grischun èn quests impuls ina sfida per continuar ed anc megliar ses engaschi sin il sector da la promoziun da lingua. Las duas pitgas centralas latiers en actualmain: L'introducziun dal rumantsch grischun sco lingua da standard e l'applicaziun da l'artitgel da linguas da la nova constituziun chantunala.

Ulteriuras infurmaziuns davart l'engaschi dal Cussegl da l'Europa per las minoritads sco er tut ils documents menziunads èn d'anflar sin las suandantas paginas d'internet:

Charta da linguas:
<http://www.coe.int/minlang>

Convenziun da minoritads:
<http://www.coe.int/minorities>